

HMS VICTORY

Vítáme Vás na lodi **HMS VICTORY**, která je šestou lodí tohoto jména. Je to nestarší válečná loď na světě a vlajková loď druhého námořního lorda, hlavního velitele námořnictva.

Autorem konstrukčního řešení lodi je Thomas Slade, loď byla uvedena do provozu v roce 1778. V aktivním provozu byla až do roku 1812.

Spodní část postavena:	23. července 1759
Spuštěna na vodu:	7. května 1765
Vyrobena:	v loděnicích v Chathamu (v Kentu)
Posádka:	850 mužů (821 v bitvě u Trafalgaru)

Při procházení **LODÍ** si prosím dávejte pozor na **HLAVU**, protože některé horní trámy jsou velmi **NÍZKÉ**. Držte se na označené trase, která je **JEDNOSMĚRNÁ**.

KOURENÍ, jakož i **KONZUMACE POTRAVIN A NÁPOJŮ** jsou na lodi **ZAKÁZÁNY**.

Uvnitř tohoto letáčku je schéma lodi, na kterém jsou vyznačena důležitá místa.

FOTOGRAFOVÁNÍ JE POVOLENO POUZE NA HORNÍ PALUBĚ.

Členové skupiny oficiálních průvodců, kteří jsou na lodi přítomni Vám rádi zodpoví jakékoli dotazy.

Z PROVOZNÍCH DŮVODŮ, JAKOŽ I POPŘÍPADĚ Z RESTAURÁTORSKÝCH DŮVODŮ MOHOU BÝT NĚKDY MÍSTA NEPŘÍSTUPNÁ VEŘEJNOSTI.

Velká kajuta (1) Admirál bydlel ve velké kajutě. Ta má dvě místnosti, jídelnu, kde teď stojíte, kde admirál hostil své důstojníky a kde jim dával instrukce, a denní místnost, kterou používal jako svoji kancelář a kde uvidíte originální oválný stůl, který Nelson používal. V průběhu námořní bitvy byl celý tento prostor součástí horní dělové paluby. Děla byla umístěna do postranních dělových střelen a, pokud to bylo nutné, také na záď. Obrazy, zleva, znázorňují: Nelsona namalovaného Leonardem Guzzardim, Emu, Lady Hamiltonovou, která byla jeho milenkou, jejich dceru, Horatii a Lorda Nelsona jako viceadmirála. Uniforma je přesnou kopií uniformy, kterou měl na sobě Nelson při bitvě u Trafalgaru – byl asi 1,68 m vysoký. Na cestě ven uvidíte kde spal, je tam kopie jeho lůžka. Většina důstojníků měla podobná lůžka se závěsy. Lůžko by sloužilo jako rakev, v případě, že by zemřel na moři.

Horní dělová paluba, která byla hlavní pracovní palubou lodi, byla otevřena za jakéhokoli počasí. Sem byli přivedeni námořníci, čekající na trest. Na nohy dostali železná pouta **(2)** a druhý den byli potrestáni na horní palubě před celou posádkou. Byli bičováni „devíticásou kočkou“, tedy důtkami s devíti prameny, na kterou se můžete podívat, visí vedle železných pout. Tento nadehtovaný provaz, kterému se říkalo „startér“ nebo „přesvědčovač“, se používal k povzbuzování posádky k práci v případě, že posádka lenošila. V přední části této paluby je ošetřovna **(3)**, která je oddělena od ostatní části paluby pomocí dřevěné a kanafasové přepážky, která se před bitvou dala rychle odstranit a tím se tento prostor stal součástí dělové paluby. Ošetřovna pak byla přemístěna na dolní palubu.

Přídový kastel (4), byl jediným prostorem na lodi, kde námořníci mohli kouřit a odpočívat. Na každé straně vidíte děla, která vystřelovala náboje o hmotnosti 68 liber, kterým se říká „karonády“. Tyto zbraně s krátkým dostřelem dokázaly způsobit nepřátelským lodím značné škody. Na zadní straně přídového kastelu je zvonice. Zvony zvonily každou půl hodinu, a tím oznamovaly námořníkům čas. Uprostřed přídového kastelu je komín, který odsával kouř z lodní kuchyně.

Horní paluba (5) Odtud řídil Lord Nelson bitvu, při níž byl zasažen střelou, kterou vypálil odstřelovač z francouzské lodi „Redoutable“. Smrtelně zraněný Nelson padl na palubě na místo, označené mosaznou plaketou. Byl přenesen na dolní palubu, kde o tři hodiny později zemřel. Na zádi je místo, kterému se anglicky říká „poop deck“. Pod ním je uprostřed kajuta kapitána Hardyho **(6)**, který byl kapitánem lodi při bitvě u Trafalgaru. Před Hardyho kajutou je lodní kormidlo a kompasnice s magnetickými kompasami.

Po stranách horní paluby je síťovi s hamoky, které sloužily jako ochrana proti mušketovým koulím a třískám během bitvy. V případě, že námořník spadl přes palubu, byl mu hozen hamok, aby se mohl lépe udržet nad vodou. Loď má čtyři stěžně: čelen, přední stěžně, hlavní stěžně a vratiráhlo. Loď, na které bylo možno vztyčit až 37 plachet, dosahovala rychlosti až 11 uzlů (20 km/h).

Střední dělová paluba V přední části této paluby je na levé (přístavní) straně dělo, které vypalovalo střely o hmotnosti 24 liber a které váží 2 ½ tuny **(7)**. **HMS VICTORY** byla vybavena 104 děly různé velikosti. Britští dělostřelci dokázali z děla vystřelit a znovu je nabit během 90 vteřin. U děla uvidíte plný, nevybušný náboj. Pro způsobení strukturálních škod byly používány kulaté náboje. U dubového dřeva dokázaly tyto náboje proniknout až do hloubky 76 cm, což znamenalo, že mnoho námořníků bylo poraněno odstěpinami. Dělové koule, spojené řetězem, byly používány pro poškození plachet a výstroje lodi, dělové koule, spojené tyčí, pro poškození stěžňů. Kartáčových střel se používalo k zásahům nepřátelských posádek. Hlavním cílem nebylo potopení nepřátelské lodi, ale jejich dobytí, za které byla posádka odměňována. Vedle tohoto děla je kuchyně, kde se připravovalo jídlo pro celou lodní posádku (821 mužů při bitvě u Trafalgaru). Na této palubě posádka také bydlela.

Dolní dělová paluba (8) Dubová podlaha je původní, tak jak byla postavena. Tato paluba sloužila jako hlavní ubytovna námořníků. 480 námořníků zde spalo v noci na visutých lůžkách, tak zvaných hamakách, zavěšených na stropních trámech. Ráno byla lůžka vytažena, přenesena na horní dělovou palubu a uložena do síťovi. V době jídla tu bylo ještě méně místa. Přibližně 550 mužů, rozdělených do čtyř až osmičlenných skupin, sedělo u 90 stolů umístěných na palubě. K snídani měli ovesnou kaši, které se říkalo „burgoo“ a teplý nápoj, který se jmenoval „skotská káva“ a který byl připraven z rozmačkaných, opražených sucharů a horké vody. K večeři měli obvykle dušené nasolené hovězí maso, vepřové anebo někdy i ryby s ovesnou kaší a sušeným hrachem. K večeři měli suchary s máslem a sýrem. Aby se předešlo výskytu kurdějů, dostávala posádka co možná nejčastěji citrónovou šťávu a čerstvé maso a zelenina byly vařeny co nejčastěji. Po dlouhém pobytu na moři se potraviny začaly kazit, do sucharů se dali červi, sýr často plesnivěl a máslo žloutlo. Kvalita pitné vody se rovněž zhoršila a proto posádka fasovala denně buď 4,5 litru piva, 1 litr vína anebo ¼ litru rumu anebo brandy. Přes velké množství vyfasovaného alkoholu bylo opilství považováno za vážný přestupek. Námořníci rovněž dostávali 1 kg tabáku na měsíc, který normálně zvykali a vyplivovali do plivátek. Na konci této paluby je místnost, kde žil střelní mistr a jeho pomocníci, kněz a nižší důstojníci.

Zbrojnice (9). Teď stojíte ve zbrojnici, která se nachází v přední části lodi. Do zbrojnice se normálně vcházelo jedním poklopem a to přes složitou síť chodeb vedoucích z dolní paluby, umístěné nad ní. Nový vchod byl zřízen v přepážce ložného prostoru pro Vaši bezpečnost.

Zbrojnice je rozdělena do tří separátních místností, které se jmenují sklad střelného prachu, plnírna nábojů a místnost pro svítilny.

Sklad střelného prachu. Sklad střelného prachu, (kde teď stojíte), sloužil k uskladnění 35ti tun střelného prachu v 784 sudech, z nichž každý obsahoval 100 liber prachu. Při zapálení mělo těchto 35 tun střelného prachu výbušnost porovnatelnou s výbušností 47 tun TNT. Sudy, které jsou opatřeny měděnými a liskovými obručemi, aby nemohlo dojít ke vzniku jisker, byly postaveny na sebe a odděleny kusy kůže, aby se zabránilo tření. Při bitvě u Trafalgaru bylo spotřebováno 7.5 tun střelného prachu. Přepážky jsou obloženy mědí, aby se předešlo vzniku jisker, hlavním účelem oplátkování bylo zamezit přístup krysám, které by bývaly mohly zavléci střelný prach do jiných částí lodi. Pod palety bylo nasypano dřevěné uhlí, které absorbovalo vlhkost z podpalubí.

Plnírna nábojů. Další místnost je plnírna nábojů s žebříkem, který vede k poklopu. Tady se dával prach do velkých dubových nádob a pomocí měděných naběraček byl odměřován do nábojnic. Nábojnice byly potom označeny a uloženy na police, umístěné na obou stranách anebo do zavěšených zásobníků. Police jsou opatřeny spodními truhličkami, které sbíraly volný prach. Podlaha je zde obložena olovem proti vzniku jisker. Přepážky mají měděné obložení. Naproti poklopu je malá násypka, kam se dávaly prázdné nábojnice k novému naplnění během bitvy. Po dalším naplnění byly tyto nábojnice podávány horním poklopem řadě mužů, kteří je podávali jeden druhému až k dělům vypalujícím náboje o hmotnosti 32 liber.

Místnost pro svítilny. Svítilny byly zapalovány v izolované místnosti, do které se z bezpečnostních důvodů vcházelo z chodby naprosto oddělené od chodby vedoucí ke zbrojnici. Tato místnost byla během bitev střežena hlavním strážcem a kuchařem.

Ložný prostor lodi (10). Toto je hlavní skladovací prostor lodi. Na jeho spodku byla lodní zátěž. Na lodi Victory to bylo 210 tun surového železa a to na obou stranách lodní páteře. Na povrchu surového železa vidíte šindel, která představuje další zátěž. To mělo dva důvody: šindel se dala dle potřeby přemístit a tím upravit vyvážení a krom toho se spodní vrstva sudů do šindele zabořila a tím se vytvořil pevný základ. Celkem bylo zapotřebí asi 400 tun zátěže. Všechny sudy musely být zváženy, protože musely být přesně umístěny, aby loď byla správně vyvážená. V úplně zaplněném ložném prostoru bylo dost zásob na 6 měsíců. Sudy obsahovaly nasolené hovězí maso, vepřové maso, ryby a vodu. Sušené zásoby, jako suchary, oves, hrách a luštěniny, byly uskladněny v pytlích. V dalších sudech bylo maslo a sýr. Největším problémem v ložném prostoru byly krysy, které se dostaly na loď ve velkém množství v pytlích se sušenou zeleninou. Jelikož se rychle množily, bylo nutno vypořádat se s nimi rychlým způsobem. Pivo, víno a lihoviny, které byly uskladněny odděleně od ostatních potravin na zadním konci ložného prostoru, byly neustále hlídány strážci.

Skříně pro náboje. 120 tun nábojů pro lodní děla bylo uloženo ve skříních, umístěných před a za hlavním stožárem

Dolní paluba (11) Sem byl přenesen Lord Nelson po tom, co byl postřelen a zde byl ošetřován lodním lékařem, doktorem Beattym. Nelson zemřel na své zranění okolo 4.30 hodin odpoledne. Jeho tělo bylo svlečeno a uloženo do velkého sudu, zvaného „leaguer“, který byl naplněn brandy. Problémem bylo, jak uchovat Nelsonovy ostatky během návratu do Anglie, aby tam mohl být pohřben, tak jak si to přál. V době, kdy loď Victory byla opravována v Gibraltaru, bylo brandy silně rozředěno vínem, za účelem dokonalejšího uchování ostatků. Když loď konečně dorazila v prosinci do Anglie, tělesné ostatky byly v dokonalém stavu. Nelson měl státní pohřeb a jeho ostatky byly uloženy do krypty v katedrále svatého Pavla dne 9. ledna 1806.

Na přídi této paluby je místo pro skladování plachet a kotevnic lan jakož i skladové prostory používané střelmistrem, tesařem a lodním mistrem. Jsou tam také dva zavěšené zásobníky, zadní pro zásobování děl vypalujících střely o hmotnosti 12 liber a přední pro zásobování děl vypalujících střely o hmotnosti 24 liber.

Tato paluba, která byla určena převážně pro skladovací účely, je nejnižší obytnou palubou lodi. Na zádi bydlel lodní lékař, lodní hospodář, lodní správce a kapitánův sluha, zatímco na přídi bydlel lodní mistr a lodní tesař. Zbývající prostor byl používán poddůstojníky, kteří byli ubytováni v zadní kabině. Paluba byla pod vodní čarou a tudíž mimo dosah nepřátelské střelby. Byla zde nouzová lůžka pro nemocné a operační místnost, která byla používána během bitvy.

Údaje o bitvách

Armada	1588	Sole Bay	1672
Dover	1652	Schooneveld	1673
Portland	1653	Texel	1673
Gabbard	1653	Barfleur	1692
Schevening	1653	Ushant	1781
Čtyřdenní bitva	1666	St. Vincent	1797
Orfordness	1666	Trafalgar	1805

Vybavení lodi Victory při bitvě u Trafalgaru

Příďový kastel:	2 děla vystřelující náboje o hmotnosti 12 liber
	2 děla vystřelující náboje o hmotnosti 68 liber
Horní paluba:	12 děl vystřelujících náboje o hmotnosti 12 liber
Horní dělová paluba:	30 děl vystřelujících náboje o hmotnosti 12 liber
Střední dělová paluba:	28 děl vystřelujících náboje o hmotnosti 12 liber
Dolní dělová paluba:	30 děl vystřelujících náboje o hmotnosti 32 liber

Loď **HMS VICTORY** byla přivezena do tohoto doku 12.ledna 1922, abychom ji mohli zachovat pro naše potomky. Za restaurační práce na této lodi zodpovídá Ministerstvo obrany, kterému pomáhá Společnost pro námořní výzkum a Nadace pro záchranu lodi **HMS VICTORY**. Loď byla zpřístupněna veřejnosti v roce 1928 králem Jiřím pátým. K dnešnímu dni navštívilo loď 33 milionů návštěvníků.

Děkujeme Vám za návštěvu lodi **HMS VICTORY**. Chtěli bychom Vám připomenout, že na Váš lístek můžete rovněž navštívit Královské námořní muzeum.